

10-uurs Bestuurstafel Gezond Utrecht 2021

“Vitale en verbonden Utrechtse wijken met een samenhangende wijkinfrastructuur”

2 september 2021, in creatieve broedplaats Kanaal 30
Samenvatting in tekst, bijlage PPT

De 10-uurs van de Bestuurstafel had dit jaar als thema *Vitale en verbonden Utrechtse wijken met een samenhangende wijkinfrastructuur*. Het inhoudelijke verslag bestaat uit zes bomvolle A3-platen. Hierop zijn de inbreng van de inspirerende gasten en uitkomsten van de gesprekken samenbracht. In deze tekstuele samenvatting zijn doel en opzet van de dag, weergave van het gesprek met Maarten Schurink én de vervolgacties te lezen.

Het thema: Vitale en verbonden Utrechtse wijken.

De Bestuurstafel Gezond Utrecht zette in 2020 [een Koers](#) met vijf thema's uit en nam zich voor dat alle gezamenlijke bijeenkomsten inhoudelijk bijdragen aan die koers. Die thema's zijn de dus leidraad van de bijeenkomsten.

Als we dicht bij de Utrechtse burgers - van jong tot oud- van betekenis willen zijn, dan vraagt dat om dat een goede infrastructuur in iedere wijk.

Doel van de bijeenkomst: leren, inspireren, versnellen

De doelstelling van de bijeenkomst op 2 september luidde: aan de hand van voorbeelden en ervaringen met elkaar delen wat een goede wijkinfrastructuur is, te doordenken waaruit die infrastructuur kan bestaan en te onderzoeken hoe dit te ontwikkelen. Wat zijn dan vanuit bestuurlijk perspectief barrières en succesfactoren? Het ging niet (alleen) om de succesverhalen, maar juist om scherp te krijgen wat een samenhangende infrastructuur zo ingewikkeld maakt, welke barrières er zijn en wat er nodig is om die te beslechten.

Tijdens de 10-uurs wilden **we delen, elkaar versterken en inspireren. We wilden elkaar ook uitnodigen om initiatieven die niet lekker lopen te helpen vlottrekken, initiatieven verder te brengen en mooie initiatieven te verbreden.**

Drie kernvragen op 2 september 2021

1. Waaruit bestaat een goede en verbonden basisinfrastructuur in iedere wijk?
2. Wat zijn barrières en hoe kunnen we de grootste barrières beslechten?
3. Wat zijn belangrijke succesfactoren?

Gasten die hun inspirerende visie inbrachten

De volgende gasten gaven hun visie op het hoofdthema vanuit hun professionele invalshoek:

- **Mohammed Ghazoul** van **Al Amal** deelde het Overvechtse bewonersperspectief.
- **Karen Keddeman, huisarts** uit praktijk De Dame **voorzitter Zuilen Ondiep Gezond**, deelde ervaringen met samenwerken in de wijk.
- **Bastiaan Staffhorst**, strateeg van **Mitros**, vertelde over een briljante mislukking aan de Vulcanusdreef. Over wat er gebeurde in een wijkdeel waar veel inwoners uit kwetsbare groepen in een complex kwamen wonen. Van mislukkingen kan je (samen!) leren!
- **Ingrid Bulsink (Axion Continu)** en **Yvonne Pijnacker (HUS/O&I)** deelden hun Om U-ervaringen met ouderennetwerken in Utrechtse wijken.
- **Fawzia Nasrullah**, bestuurder van de grote (o.a.) Utrechtse onderwijskoepel PCOU Willibrord, met primair, voortgezet en speciaal onderwijs, deelde haar samenwerkingservaringen en inzichten.

Deze visies zijn samengevat op de tweede A3-plaat.

Maarten Schurink over waardengedreven besturen en agenderen

Als SG van het ministerie van BZK heeft Maarten Schurink een volle agenda. Maar we moeten vooral niet denken dat we hem moeten smeken om een uurtje van zijn kostbare tijd en aandacht. In tegendeel “Ik ben blij met de uitnodiging en ben vooral benieuwd naar jullie inzichten!”, was zijn binnenkomer.

Foto: Martine Sprangers

De voormalig gemeentesecretaris van Utrecht meldt direct: “ik ga me echt niet wagen aan inzichten over hoe het gaat én moet in de wijk, dat weten jullie veel beter.” In plaats daarvan geeft hij een samenvatting van een recente bijeenkomst met DG’s van de betrokken sociaal-domein-ministeries (Sociale Zaken, VWS, Financiën en BZK) over hun gezamenlijke uitdaging op het gebied van financiën en regels. Dat is een complexe uitdaging, want de minister en SG van Financiën zijn dat niet van bijvoorbeeld ‘jeugd’. Toch zijn ieders speelveld, beleid en regelgeving onlosmakelijk en soms onzichtbaar aan elkaar verbonden.

Die soms moeilijk zichtbare verbinding met elkaar onderkennen de ministeries. Zij zijn zich ervan bewust dat (vooral kwetsbare) burgers als gevolg van die samenhang of door het gebrek eraan in de knel kunnen komen. Zeker als mensen te maken krijgen met diverse wetgevingscomplexen. De toeslagenaffaire is het schrikbeeld. Dat mag nooit meer gebeuren!

Maarten was dagvoorzitter en hij licht vandaag vier de hoofdonderwerpen van deze bijeenkomst aan ons toe, aangekleed met zijn inzichten. In een gesprek waar we ook een aantal rode draden uit halen.

1. **80/20%-regel in overheidsland: maak voor die 20% waar het echt misgaat een speciale wet die andere wetten overruilt. Dus: doe wat nodig is**

Wetten op het sociaal domein werken prima voor de meeste mensen, maar voor een kleine groep niet. Voor multi-probleem-gezinnen is bijvoorbeeld niet te overzien wat valt onder de WMO, jeugdwet, participatiewet, Wet integrale geschilbeslechting etc. Het is de uitdaging om niet voor ieder afzonderlijk besluit een oplossing te bedenken maar om juist om een integrale oplossing te vinden. Best ingewikkeld, ook bestuursrechtelijk.

Maarten Schurink: “De eerste insteek was: er moet een wet op sociaal domein komen, maar dat is nóg complexer. Een voorbeeld: het ‘inkomensbegrip’ kent in de afzonderlijke wetten veel verschillende definities. Elk met een eigen logica en dat maakt het voor de individuele burger soms problematisch. Maar: al die wetten aanpassen is onbegonnen werk. Het is slimmer om een uitzonderingswet te maken die alleen toepassing is op een kleine groep. Een wet waarin het gaat om redelijkheid en evenredigheid. Gaat wel even duren voordat deze van kracht wordt, maar er is al veel voorwerk gedaan.” (nu alleen nog een kabinet 😊)

2. Meer beleidsprogramma’s zijn niet de oplossing: het gaat om de burger

Vroeger stopte een minister nieuw beleid in een wet. Tegenwoordig sturen de ministeries veel grote verplichte programma’s het land in om het beleid te laten uitvoeren. Te veel. De tweede afspraak die werd gemaakt: we moeten op zoek naar meer maatwerk. Van rechtmatigheid naar maatwerk, met de wijk, buurt of persoon als uitgangspunt.

En het Utrechtse voorbeeld dan?

“Nu ik in Den Haag zit, merk ik hoe groot de politieke dynamiek is. Er zijn ook gebieden in Nederland waar het niet zo soepel werkt als in Utrecht. De vraag is dus: Hoe krijg je die goede voorbeelden – zoals het nu in Utrecht is georganiseerd - breed in het land toegepast? Dat gaat niet vanzelf! Daar worstelen we echt mee in Den Haag. En als dat dan lukt, dan moet het gaan om faciliteren dat iets op wijkniveau werkt i.p.v. vasthouden aan de kaders. Daar ligt een rol voor gemeentes. Dat is een stevige bestuurlijke uitdaging op meer niveaus. Want, de organisaties die al zo werken, die gaan het dan nog beter doen, maar waar het al niet goed ging loopt het helemaal vast”, aldus Maarten. De grote uitdaging is: hoe kan je gemeentes en organisaties stimuleren, dus **faciliteren**, om maatwerk te bieden?

Waarden gedreven besturen en organiseren

Maarten: “Bestuurskundig zie ik een aantal grote bewegingen. Onze overheid stuurde voorheen op **rechtmatigheid** (met Max Weber als grondlegger). Begin jaren ’90 ontstond de beweging New Public Management, met het bedrijfsleven als voorbeeld. **Doelmatigheid** werd toen het motto. Onze overheid stuurde dus eerst op rechtmatigheid, daarna op doelmatigheid. Het grote en dominante thema van deze tijd is volgens Maarten: **doeltreffendheid** (heeft het zin, is het effectief?). Toch worstelen we in onze systemen nog massaal met de dominantie van het rechtmatigheids- en doelmatigheid denken.

Maarten: “Ik ben voor veel meer persoonsgeboden wetgeving in het sociaal domein. Maatwerk! Als het gaat om regio’s zou ik meer neigen naar waarden gedreven organiseren. Dat vraagt om een mindswing.

3. Startpunt: waar doen we het voor? Doeltreffendheid!

Derde thema van de maandagbijeenkomst: bewustzijn waar we het voor doen. Het antwoord klinkt bijna te mooi en te simpel: Het versterken van sociale basis van mensen vanuit het uitgangspunt van de buurt. Probeer dat te ondersteunen. Dat aangrijpingspunt, dát is de richting. Maar, dan krijgen we te maken met de twee verschillende Haagse werelden: de professionele wereld (ministeries en beleidsmakers) én de politieke. En vooral die laatste is verbonden aan (uiteenlopende) waarden.

Hoe neem je de politiek mee? Agendeer!

“Als SG voel ik me zeer verantwoordelijk om de waardengedreven benadering geaccepteerd te krijgen. Een verschrikkelijk incident als de toeslagenaffaire helpt om een beweging in gang te zetten.

Maar: het is niet aan mij en mijn collega's om de politiek te overtuigen van de noodzaak om rafelrandjes te (laten) benutten: dat moeten jullie bestuurders doen! Maak de politiek heel duidelijk wat er nodig is. Agendeer vraagstukken zo concreet mogelijk, aan de hand van voorbeelden die écht pijn doen." Grote en reële problemen dus.

Agenderen óók in de professionele wereld (NB daarmee bedoelt Maarten, de ambtelijke top van de ministeries)

"Het is zaak om inzichtelijk te maken welke wetten en werkwijzen jullie organisaties hinderen om te doen wat voor burgers nodig is. Wat hindert jullie in die doeltreffendheid? Dat moet je aankaarten in de professionele wereld. Heb je een ingang nodig? Bel me!"

4. Tweede-orde-effecten

Laatste afspraak uit de sociaal-domein-bijeenkomst van de ministeries. Een wijziging in wet A heeft altijd gevolgen voor burgers die vallen onder wet B, C, etc., de zogenaamde tweede orde-effecten. Die zijn vaak negatief of pervers en daar moet meer aandacht voor zijn.

Bestuurstafelleden: agendeer!

Maarten Schurink maakt er geen geheim van. Hij verruilde de gemeente Utrecht voor SVB en later BZK in Den Haag omdat hij Nederland mooier wil maken. Wat heeft hij dan van ons nodig?

- 1 – Agendeer vraagstukken zo concreet mogelijk; geef aan waar het pijn doet. Laat de politiek weten wat je nodig hebt om je werk goed te kunnen doen. En let op: zij hebben jullie net zo hard nodig.
2. Nodig voorzitters van kamercommissies en/of departementen uit voor een themabijeenkomst en bereid dit goed voor. Of de DG's van het sociale domein. Aarzel niet om mij als postbus te gebruiken.
3. – Definieer zo scherp mogelijk wat je nodig hebt om meer grens overstijgend te werken. Hoe moet ik mijn mensen opleiden, wat verwachten we van hen? De mechanismes van rechtmatigheid en doelmatigheid werken zitten zo in onze systemen. Zorg dat de waarden gedreven aanpak in ieders DNA komt. Praat met meer partijen over wat je wil bereiken en vertel dat ook overal. "

"Eigenlijk moet het niet de vraag zijn: wat moeten wij nu doen, maar wat moeten wij doen om niet in onze koker te blijven?" Was getekend, Maarten Schurink

Wat pakken we als Bestuurstafel op?

Als afronding van deze drukke dag benoemden we de onderwerpen die de Bestuurstafelleden willen oppakken. We moedigen leden die er niét waren aan zich aan te sluiten of input te geven als zij zich wel aangesproken voelen tot een van deze onderwerpen. Ook bieden we andere leden ruimte om input te leveren. We hebben de volgende onderwerpen geagendeerd en besproken.

1. Agenderen van de problematiek in Den Haag

Maarten Schurink verdeelde in zijn verhaal Den Haag in twee 'werelden': een politieke wereld en professionele (de beleidsmakers op de departementen) wereld. We hebben de uitdaging om een sterk verhaal te maken: wat is het probleem als het gaat om samenwerken in de wijk? Dus: domein overstijgend en met waarden als vertrekpunt i.p.v. gericht op alleen rechtmatigheid en doeltreffendheid. Wie en waar doet dat écht pijn? Tegen welke grenzen lopen we aan?

Doel: zo constructief mogelijk agenderen in Den Haag zodat het niet langer alleen ons probleem is, maar een gedeeld probleem. We zijn beide aan zet!

- Maarten Schurink bood aan om als postbus te fungeren om in gesprek te komen met de DG's, SG's en voorzitters van commissies uit de Tweede Kamer
- Met: Mariëlle Ploumen (Altrecht en bestuurslid, trekker) Caroline Sarolea (trekker, Al Amal) Marian Dobbe (KOOS Utrecht) en Gerard Hoogvliet (of Geert Philipsen, beiden HUS)

2. Verbinding tussen onderwijs en zorg&welzijn in de wijken; we benoemden twee onderdelen

2A. Verbinding / samenwerking tussen zorg en PO/VO/Speciaal onderwijs

In de bijdrage van Fawzia Nasrullah klonk een duidelijke oproep 'zorg schiet op!' Zorg en onderwijs putten nu uit elkaars krappe arbeidsvijvers en ouders (en kinderen) voelen zich niet gehoord of krijgen te laat de nodige hulp waardoor situaties onnodig escaleren (bredere terugkoppeling volgt in het verslag). Zomaar enkele punten uit de 10-uurs.

Doel: Onderzoeken hoe een vruchtbare samenwerking tussen onderwijs & zorg in wijkinfrastructuur te bouwen. Kunnen we de gemeente laten aansluiten?

NB: na afloop van deze bijeenkomst werd duidelijk dat dit vraagstuk op enkele andere tafels in Utrecht wordt besproken/aangepakt. Daarom wordt dit nu vanuit de Bestuurstafel **niet** opgepakt.

2B. Verbinding met HBO

Doel: Multidisciplinair over de hbo-opleidingen heen onderzoek doen in wijken om de beweging in wijkinfrastructuur inzichtelijk te krijgen. Het gaat hier om de casuïstiek uit de lijn (zoals verpleegkundigen, social workers, revalidatiebegeleiders etc.).

- Met: Marie-Claire van Hek (trekker, AxionContinu), Paul Janssen (Samen Veilig), Peter de Visser (Incluzio, bestuurslid) en Carolien Sino (Hogeschool Utrecht, verpleegkundige studies)

3. Consolideren opbrengsten uit de gesprekstafels over wijkinfrastructuur

Op de brownpapers zijn veel ingrediënten, ideeën, do's en don'ts voor een vitale wijkinfrastructuur verzameld. Zie de A3-platen als bijlage van dit verslag.

Doel: ordenen en filteren thema's uit de brownpapers: welke onderwerpen schreeuwen om verdieping of dreigen van het aandachtsveld te vallen? Wellicht verbinding met andere initiatieven maken.

- Met: Wilfrid Opheij (trekker), René Verkuylen (Dock), Gerard Hoogvliet (HUS), Marian Dobbe (KOOS Utrecht) en Peter de Visser (Incluzio)

Tot slot blijkt het vierde onderwerp **regiovisies** te zijn. Aan verschillende tafels is gesproken over het bestaan van en afstemming tussen verschillende regiovisies (van de VVT, GGZ, 1e lijnszorg, Wijkdata wijkdoen UMC Utrecht, ouderenzorg, etc.). Mogelijk vraagt dit afstemming. We hebben dit bewust niet opgenomen in bovenstaande lijst. Er zijn geen concrete afspraken gemaakt over wie zich hierin wil verdiepen.

Dat smaakt naar meer

De leden keken bij vertrek terug op een inspirerende, interessante en sfeervolle dag. Ruimte voor interactie, inspirerende sprekers, gedeelde inzichten, nieuwe verbindingen. En echte ontmoeting!